

VIDA ESCALENCA

REFRESQUEM LA MEMÒRIA

RICARD GUANTER

LA FIRA

L'Escala, ja fa anys, tenia, entre altres festes i festetes, la seva fira. Es celebrava el 25 de març.

És una tradició perduda i que molt difícilment es recuperarà.

No obstant això, qui no segueix d'aprop la vida de la nostra vila i arribi a les seves mans el «**Calendari del pagès**» i el «**Calendari de l'ermità**», veritables reliquiàries tradicionals, creurà que a l'Escala encara es celebra la fira, ja que dites històriques publicacions anuals encara mantenen la fira de l'Escala en la relació de les que actualment tenen lloc arreu de Catalunya.

No tenim dades de quan va començar ni de quan va acabar, però sí podem dir que els primers anys de la dècada del 1920 encara se celebrava, però ja feia «malves». Un any es feien esforços per a reanimar-la, però al següent la cosa ja tornava anar de tamborelles, i així s'anava passant fins que desaparegué del tot.

Llegim a la revista «**Costa Brava**» el següent:

«I és verament llastimós que es deixi morir, amb aquesta lenta agonia, la nostra fira, quan precisament totes les viles i pobles de l'encontrada procuren, per tots els mitjans possibles, donar a les seves fires un relleu extraordinari!»

El lament llançat per la revista sembla que donà bon resultat, ja que unes setmanes després escriven:

«Animada resultà aquesta any la nostra fira anual. Les cobles «Els Montgrins» i la «Principal de la vila» feren els honors de la festa, executant a la tarda uns escollits programes de sardanes. Els balls que a la tarda i nit es celebraren en els salons J. Sureda i M. Donjó es veieren molt concorreguts, car la gentada que acudí aquest any a la fira, fou, principalment, d'element jove, molt nombrosa.»

L'any següent, el 1921, ja no deien el mateix i es posaven en evidència els alts i baixos de la fira dels quals abans us parlava:

«S'ha celebrat enguany la fira, de la qual si no fos per a remarcar-ne llur estat agonitzant, no en parlariem tan solament. La fira es perd, i o aumem tots els esforços per reorganitzar-la, donant-li vida, o serà qüestió d'adreçar un missatge, a qui sigui, demanant que l'esborrin del calendari, evitant així el ridícul en què es cau, amb la celebració tan raquítica que d'uns quants anys ençà es ve fent a la nostra vila.»

No s'uniren tots els esforços, tal com proposaven i s'adoptà la segona opció, és a dir, esborrar-la del calendari, cosa que degué succeir poc temps després.

La Fira, pròpiament dita, tenia lloc a la plaça del mercat, abans plaça del sol d'en Sagner. En aquella època encara no s'anomenava plaça Víctor Català. La plaça que en aquells moments tenia dedicada l'escriptora era la de les voltes, avui sense nom i constituïda per la confluència dels carrers Gràcia, Pintor Joan Massanet i carrer Enric Serra.

Sobre el tros empedrat de la plaça que, més o menys, ocupava la meitat del que és ara, des d'on hi ha la Caixa d'Estalvis Provincial fins al carrer Pintor Joan Massanet, abans carrer de l'Hospital, s'hi posaven les parades de venda que, majoritàriament, era de gra, verdures, una mica d'aviram, i algun ruc o matxo, alguns porcs i pareu de comptar.

Un representant de l'Ajuntament, que solia ésser l'algtziri o un «sereno», hi anava abans de començar la venda a mesurar-los el gra i els aplicava la quota que havien de pagar.

Igualment ho feia en el mercat dels diumenges, en el qual normalment es venien cereals, els quals avui dia ja no s'hi troben.

Portava una grossa estora i l'estenia a la plaça, perquè no es perdés ni un gra. Dels que s'escampaven fora de l'estora, sempre n'hi havia un grapatet per a les gallines de l'algtziri. Aquella bona gent era de bon conformar.

A la part més alta de la plaça, que era de terra, hi havia alguna parada de joguines, no moltes. Sobretot es venien nines, les anomenades «pepes de deu», el que no vol dir que no n'hi haguessin de molt boniques i cares, fins i tot n'hi havia de deu pessetes, una fortuna en aquella època. Però d'aquestes se'n venien ben poques.

Es féu molt famós un firaire jove i força guapot de Palafrugell que les noïetes d'aquell temps trobaven molt atractiu. Hi venia cada any. L'anomenaven en Pepitu de la Fira.

Fins i tot, algun any hi havia arribat a haver-hi els cavallets, però aquell temps, és clar, no eren mecànics, sinó que donaven voltes per tracció manual. Era molta la mainada que s'oferia per a posar-se ota

els cavallets, disposats a fer-los girar. Gràcies a llur esforç, es guanyaven uns quants viatges de franc.

Cal dir que La Fira de l'Escala, segons em conta la gent gran, era molt petita en comparació a d'altres veïnes que hi havia i que encara ara es mantenen, com per exemple la de Torroella de Montgrí, per Sant Andreu.

Es comprèn que fos així perquè fires del mateix tipus que la de l'Escala tenien el seu màxim exponent en poblacions eminentment agrícoles i ramaderes de Catalunya.

La nostra vila, a més d'ésser, en aquella època, una població petita i amb molt pocs habitants, era i és encara més marinera que ramadera. Tant és així que ja és ben inusual que arribés, fins i tot, a haver tingut una fira.

Malgrat aquesta aparent poca transcendència de La Fira, no per això deixava de venir-hi molta gent de tota la rodalia. A peu, en bicicleta i en tartanes, els forasters arribaven de tots els pobles veïns, donant una gran animació a la població.

Un dels atractius que més cridava l'atenció als pagesos forasters era el de poder fer una passejada en barca. Després d'haver fet un bon esmorzar de ganivet i forquilla a Can Tomàs Arnat o a la fonda de Cal Gambo o de Can Tetes, i d'haver donat una volta per La Fira, s'atancaven fins a la platja on sempre hi trobaven algun pescador disposat a guanyar-se alguns diners a costa de la bona carter dels terrassans.

En el bot que ja tenien a punt, embarcaven els pagesos de terres endins i, tot remant, els feien fer una passejada que no passava del «Cargol».

Tot i que es tractava d'un trajecte curtet, els pescadors escalencs que per bromistes ningú no els guanyava, tenien temps suficient de poder gastar alguna broma a llurs passatgers dient-los, per exemple, que destaparien el dull i que el bot s'ompliria d'aigua i que el que no sabés nedar es negaria.

De la por i l'angoixa es passava a la rialles, en trepitjar de nou terra ferma. Aquí sí que s'hi veien valents. És clar que de basses estaven acostumats a veure'n en llur poble o rodalies, però de grosses com aquella no es veien cada dia.

A més de La Fira en ella mateixa, es celebraven sardanes al migdia i, a primera hora de la tarda, al saló de Can Rafel Sureda, es feia un ball molt animat que, més aviat, era pensat per als forasters, i que ja s'anomenava el «ball dels pagesos».

Sortint del mateix, es tornaven a tocar sardanes, normalment a la platja, santuari escalenc de la sardana, i a la nit acabava la festa amb un animadíssim i molt concorregut ball al qual únicament hi solia anar la gent del poble, donat que els forasters ja se n'havien anat a llurs poblacions. Recordem que els mitjans emprats per a efectuar els desplaçaments eren lentíssims i, per aquest motiu, era precis marxar aviat.

Enraonant de la Nostra Fira amb en Marcel Vilabré (e.p.r.), em deia no fa molt que era coneguda, una mica despectivament, per La Fira del Bròquil. Potser era degut a la poca importància ramadera de la mateixa i, en canvi, a l'abundància de les verdures que es venien, en particular el bròquil.

En Joan Collol i Colomer, en preguntar-li —en una de les xerrades que fa un parell d'anys vaig tenir amb ell— si recordava la Fira de l'Escala, aixecà el to de veu i, tot emocionat, em digué:

«Ja ho crec que me'n recordo. Precisament, un 25 de març, em trobava fent el soldat a Valladolid, i a uns companys meus de la caserna els vaig dir: avui em fumaré un cigar perquè és la fira del meu poble. Aquell dia m'hauria agradat trobar-me a l'Escala perquè per la Fira es feia molta festa i era una diada molt divertida».

Parlant, fa un temps, amb el Doctor Diego Masferrer, persona de memòria fabulosa i coneixedora com la que més, de fets i anècdotes de l'Escala, població que com bon escalenc estima molt, em deia que a l'Escala, fa molts anys, hi havia hagut, abans que la Fira de la qual parlem, una altra anomenada la Fira del Coral, on s'hi comprava i s'hi venia el ric producte del mar.

No li consta el lloc on es feia, però segurament devia ésser en un indret cèntric de la població i, possiblement, a prop de la platja. No es devia fer a la plaça del sol d'en Sagner, ja que a l'època era una muntanyeta, un turonet que encara no s'havia aplanat.

Aquesta Fira del Coral sí que tenia molta raó d'ésser a l'Escala

